

Színházról jelentették, hogy azon a gyűlésen, ahol a körlevelet feldolgozták, egyes vasutasok arról beszélgettek, hogy a szovjetek 30 vagonnyi magyar lázadót szállítottak, Aradot is érintve, a Szovjetunió irányába. Lugoson továbbra is teleírják éjjel jelszavakkal a kerítéseket: „Kenyeret akarunk, le a kommunistákkal!”, „Nem akarunk oroszul tanulni!”, „Éljen a Nemzeti Demokrata Párt, le a Szovjetunióval!”; 30 aktivista van most ráállítva arra, hogy éjjel figyeljék, írnak-e még.

Összegezve, az eddig elmondottakból kitűnik, hogy a gyűléseken számos párttag és pártonkívüli dolgozó elítélte a magyarországi ellenforradalmi eseményeket, a felszólalók munkavállalásokat tettek, és felvállalták, hogy fokozni fogják éberségüket. A kialakult helyzet több gazdasági probléma megjelenését vonta maga után. Ugyanakkor az ellenséges elemek a románok és magyarok közt próbálkoznak viszályt szítani, főként Aradon.

1. Az állambiztonsági szerveken keresztül is intézkedtünk.
2. Írásmintát vettünk, és kiadtuk szakértői vizsgálatra.
3. Őrséget állítottunk, hogy elkapjuk a tetteseket.

Közli románul Ioana Boca: 1956. Un an de ruptură. România între internaționalismul proletar și stalinism antisovietic. București, Fundația Academia Civică, 2001, 323–325. p.

36.

A temesvári egyetemi hallgatók kiáltványtervezete

Temesvár, 1956. október 30.

I. Országunk gazdasági élete folyamatos fejlődésének biztosításáért, és a dolgozóknak a szocializmus építésében való érdekeltté tétele érdekében, a következőket kérjük:

1. A személyi kultusz végleges eltörlését a munkásosztály öngazgatásának biztosításával, lehetőséget adva minden dolgozó embernek, hogy nyíltan elmondja a véleményét az ország belső problémáiról anélkül, hogy ez testi épségét veszélyeztetné.

2. A jelenlegi normarendszer megszüntetése, mivel nem felel meg annak a gépparknak, amellyel hazánk rendelkezik, és amely túlhaladja a dolgozók fizikai képességét.

3. A kötelező beszolgáltatások és adók jelentős csökkentése, mivel tönkreteszik az egyénileg gazdálkodó földműveseket.

4. Mindegyik fizetési csoportba tartozó alkalmazottnál az ipari és mezőgazdasági termékek árával összhangban lévő fizetésemelés. Például: egy diák szűk megélhetésére 310 lejt irányoznak elő, következésképp ne lehessen 600 lejnél

kisebb fizetést megállapítani [Mindezt azért], hogy valamennyire biztosítsák az össznépesség jobb életkörülményeit.

5. Az országunkban folyó oktatás folyamatos fejlesztéséért biztosítsák az összes diák és tanuló anyagi megélhetését, ösztöndíjak odaítélésével, szakmai felkészülésétől függetlenül. [Emellett kérjük] tanulmányi eredményekért külön ösztöndíj odaítélését.

II. A jogegyenlőség és minden ország függetlenségének tiszteletbentartására alapozott viszony[ból kiindulva], az államok közötti barátsági-, együttműködési-, és kölcsönös segítségnyújtási viszony folyamatos erősítéséért kérjük:

1. A hazánk területén állomásozó szovjet csapatok azonnali kivonását, mivel nem veszélyeztet minket kapitalista bekerítés és esetleges agresszió, jelenlétük [tehát] indokolatlan.

2. Az államunk[kal szembeni] igazságos gazdaságpolitikáért kérjük kereskedelmi egyezmények kötését minden állammal, beleértve a kapitalista országokat [is]. Ezekben [az egyezményekben] ne legyen különleges kötelezettsége egyik államnak sem egy másikkal szemben, hanem mindent egyenlőségi alapon döntsenek el. Hozzák nyilvánosságra ezeket az egyezményeket, hogy a dolgozók ismerjék azokat a feltételeket, amelyek között kötötték őket.

III. Kérjük a Román Munkáspárttól és a Román Népköztársaság kormányától, hogy a szocializmus felépítésében vegye figyelembe országunk sajátosságait, és ne másolja egyik vagy másik [politikai] rendszert.

Úgy gondoljuk, hogy a fent említett problémák országunk dolgozóinak (akiknek gyermekei vagyunk) egyetértését bírják, és kérjük, hogy a párt és a kormány vegye figyelembe, és próbálja teljesíteni őket, hogy elkerüljük a Magyar Népköztársaságban létrejött helyzetet. Hasonlóképpen kérjük, hogy ne tegyenek semmilyen megtorló intézkedést azok ellen, akik ezt a beadványt elküldték, hanem ellenkezőleg, kezdjenek nyílt beszélgetéseket az intézményekben és gyárakban, amelyek keretében a dolgozók nyíltan elmondhassák a véleményüket az őket foglalkoztató problémákról, és a javaslataik találjanak visszhangra a párt és a kormány határozataiban, ami vezessen hazánkban boldog élethez.

A temesvári diákok

Folytatás

1. Az orosz nyelv tanítását szüntessék meg, vagy tegyék választhatóvá.
2. Nyilvános vizsgáztatást.
3. A marxizmus és gazdaságpolitika kétéves kötelező tantárgyakat tanítsák középiskolában.
4. A testnevelés tantárgy legyen fakultatív.

5. A vidéki származású diákoknak anyagi helyzetükre való tekintet nélkül adjanak ösztöndíjat.

6. Sajtó- és szólásszabadságot.

7. A [havi] menzajárulékot csökkentsék 150 lejre.

8. Ha 3 napon belül, szombatig nem kapunk választ, hétfőtől ne menjünk előadásokra.⁴⁰

Nálam találva (Teodor Stanca⁴¹)
1956. október 30.

Közli románul Michaela Sitariu: Oază de libertate – Timișoara 30 octombrie 1956. Iași, Polirom, 2004, 195–197. p.

37.

Tájékoztató jelentés a diákmegmozdulásokról

Temesvár, 1956. október 31. (11.45 órakor)

1. A temesvári illetőségű egyetemisták összegyűltek a diáklányok bentlakása előtt és mutogatnak, gesztikulálnak.

2. A lányok a lépcsőkön állva eltorlaszolták a bentlakás bejáratát, senkit nem engednek be az épületbe, s azt skandálják, hogy hol a sajtó- és a szólásszabadság, hogy ez csak látszatdemokrácia, hol vannak a társaik, helyezték őket szabadlábra, ki az árulókkal, ki az oroszokkal, megesznek a poloskák.

3. Az egyetemisták 5-6-os csoportokban álldogálnak, annak ellenére, hogy a Milícia próbálja szétoszlatni őket.

4. 5-10-es diákcsoportok szálltak fel a *Fabric* felé menő villamosokra, s azt tárgyalták egymás között, hogy szólni kell az egyéni csoportoknak is, hogy ne menjenek haza, hanem jöjjenek vissza.

5. A villamoson két másik diák – amennyire érteni lehetett – egy bizonyos ponton egyezkedett, aminek mindenképpen benne kell lennie a nyilatkozatban. Sajnos ennek tartalmát nem lehetett kivenni a beszélgetésből. Egy másik csoport kérdezősködött, hogy visszajönnek-e, mire mindenki azt válaszolta, hogy ebéd után visszatér.

6. A nagyobb diákcsoportosulásoknál egy kistermetű, sötétebb arcú, vörös nyakkendő egyént figyeltünk meg, aki mindenütt jelen volt.

7. Egy nyolctagú diákcsoport hangosan hahotázni kezdett egy szovjet könnyű harckocsi láttán, mondván, hogy nézzetek ide, egy játék a hozzánk hasonló gyerekeknek.

⁴⁰ A felhívás első változata valószínűleg már október 24-en, szerdán elkészült.

⁴¹ Teodor Stanca, a temesvári diákmegmozdulás egyik vezetője. A temesvári Katonai Törvényszék 8 év börtönbüntetésre ítélte, 1963-ban szabadult. 1966-tól tervezőmérnökként dolgozott, majd informatikussá képezte át magát, 1995-ig programozóként dolgozott. 1991-től aktív szerepet vállalt a politikai életben, 1996–2000 között parlamenti képviselő volt a Nemzeti Parasztpárt színeiben. A Ioana Boca által szerkesztett *1956 – Un an de ruptură. România între internaționalismul proletar și stalinismul antisovietic* c. kötet dokumentumainak társszerkesztője.